

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

לשכת הגזית

(כ"ה א') **תניא:** לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה הייתה (בית גבוה על עלייה). פייס במזרחה, וזקן (מהסנהדרין המורה להם סדר הפייסין) יושב במערבה. והכהנים מוקפין ועומדין (בעיגול) כמין בכוליאר (תכשיט עגול), והממונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן, ויודעין שממנו פייס מתחיל.

אמר אביי שמע מינה: לשכת הגזית חציה בקודש וחציה בחול.

ושמע מינה: שני פתחים היו לה, אחד פתוח בקודש, ואחד פתוח לחול.

דאי סלקא דעתך כולה בקודש, זקן יושב במערבה? והאמר מר: אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד! ואי סלקא דעתך כולה בחול, פייס במזרחה? והא בעינן "בבית אלהים נהלך ברגש", וליכא, אלא שמע מינה: חציה בקדש וחציה בחול.

ואי סלקא דעתך פתח אחד יש לה ופתוח לקדש, זקן יושב במערבה? **והתנן:** הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש, תוכן קודש!

ואי סלקא דעתך פתוח לחול, פייס במזרחה? **והתנן:** בנויות בקדש ופתוחות לחול, תוכן חול! אלא לאו שמע מינה: שני פתחים היו לה, אחד פתוח בקדש ואחד פתוח לחול.

שיטות הראשונים

לשכת הגזית חציה בקודש וחציה בחול: כתב הרמב"ם "שמונה לשכות היו בעזרת ישראל, שלש בצפון ושלש בדרום... והשלש שבצפון - לשפת הגזית, לשפת הגלגל, לשפת העץ: לשפת הגזית - שבה סנהדרין גדולה יושבת, וחציה היה קדש וחציה חל, ולה שני פתחים, אחד לקדש ואחד לחל, ובחצי שלחל היו הסנהדרין יושבין... ושתי לשכות אחרות היו שם בעזרת ישראל..."¹

פייס במזרח הלשכה, בחצי הבנוי בקודש: מבואר, דכהנים עומדים לפייס בחצי הקודש של הלשכה, שהוא במזרחה, דבעינן "בבית אלהים נהלך ברגש". **והרמב"ם** השמיט דין זה, וצ"ב.

ישיבה בעזרה: כתב הרמב"ם "ואסור לכל אדם לישיב בכל העזרה. ואין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, שנאמר: "ויבא המלך דוד וישב לפני יי" (שמואל ב ז, יח; דברי הימים א יז, טז). והסנהדרין שהיו יושבין בלשפת הגזית, לא היו יושבין אלא בחציה שלחל."²

ישיבה בעזרה בעת אכילת קדשים: כתבו **תוספות**, דבשמעתין משמע דאף בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש,³ אף שאינן חשובין כעזרה להתחייב עליהם משום טומאה,⁴ הוי כעזרה עצמה ואסור לישיב בה. והקשו מגמרא **בזבחים** (פ"ב,

¹ מקורות: רמב"ם (הל' בית הבחירה ה, יז).

² מקורות: רמב"ם (הל' בית הבחירה ז, ו).

³ שהן כעזרה לאכילת קדשי קדשים, דהתורה ריבתה חצרות הרבה.

⁴ כדאיתא באיזהו מקומן (זבחים דף נ"ו א').

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ט"ז א' שמותר לאכול קדשים בישיבה. ותירצו בשם ר"י בן אברהם, דהא דאין ישיבה בעזרה, היינו לדברים דלאו צורך עבודה; אבל אכילה צורך עבודה היא, ושרי.⁵ ועוד כתבו תוספות, דבאכילת קדשים כתיב "למִשְׁחָה", לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלין, והיינו מיושב.⁶

הפייס השני

(כ"ה א') משנה: הפייס השני: מי שוחט (את התמיד), מי זורק (דמו), מי מדשן מזבח הפנימי, ומי מדשן את המנורה (הרי ארבעה כהנים), ומי מעלה אברים לכבש.

(המשך משנה: אופן העלאת האיברים לכבש: (א) הראש והרגל (של ימין בכהן אחד). (ב) ושתי הידיים (בכהן שני). (ג) העוקץ (הזנב) והרגל (השמאלית, בכהן שלישי). (ד) החזה והגרה (הצוואר, בכהן רביעי). (ה) ושתי הדפנות (בחמישי). (ו) והקרביים (מעיים, בשישי). (ז) והסולת (עשירית האיפה, למנחת נסכו של תמיד, בשביעי). (ח) והחביתין (חצי עשרון למנחת כהן גדול שקרב עם התמידין בכל יום, שנאמר "מִחֲצִיתָהּ בַּבֶּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב", בכהן שמיני). (ט) ויין (של ניסוך לכבש התמיד, בתשיעי). (יחד עם ארבעה ראשונים, נמצא) שלושה עשר כהנים זכו בו (בפייס השני).

(המשך משנה: אמר בן עזאי לפני רבי עקיבא משום רבי יהושע (לחלוק על תנא קמא): כדרך הילוכו (בחיו) היה קרב (התמיד).⁷

איבעיא להו: כשהן מפייסין, לעבודה אחת מפייסין,⁸ או דילמא לכל עבודה ועבודה הן מפייסין?

(כ"ה ב') (ומסיק) תא שמע, דתני רבי חייא: לא לכל עבודה ועבודה מפייסין, אלא כהן שזכה בתמיד (בשחיטה) שנים עשר אחיו הכהנים נמשכין עמו. שמע מינה.

איבעיא להו: מי מקבל (דם התמיד. כיון שלא מנה אותה במשנה בפני עצמה, משמע שכהן אחד מאלו עושה אותה). שוחט מקבל, דאי אמרת זורק מקבל אגב חביבותיה (דזריקה שהיא עבודת מזבח) לא מקבל ליה לכוליה דם. או דלמא זורק מקבל, דאי אמרת שוחט מקבל, זימנין דשחיט זר (שהשחיטה כשרה בזר, והקבלה פסולה בו).

(ומסיק) זורק מקבל.

תנו רבנן: כיצד סדר הילוכו? וכו' רבי יוסי אומר: דרך הפשטו (שלאחר שחיטתו) היה קרב. רבי עקיבא אומר: דרך ניתוחו (שלאחר הפשטו) היה קרב. רבי יוסי הגלילי אומר: דרך עילוי היה קרב (לפי המעולה והמיטב שבו, נתח מובחר ראשון, והפחות קרב באחרונה).

⁵ דכתיב (שמות, תצוה כט, לג) "וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם", שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. אבל פייס דהכא לא חשיב צורך עבודה דאפשר בלא פייס.

⁶ מקורות: תוספות (כ"ה א', ד"ה אין ישיבה).

⁷ הראש, והרגל, החזה והגרה, וכן הלאה, עד זנבו בסוף.

⁸ כגון מי שוחט, וכשזכה אחד הכהנים, שוב אין פייס לשאר י"ב עבודות, אלא כהנים שמקיפים לימינו נמשכים אחריו כפי סדר המשנה. רש"י.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

אמר רבא: בין תנא דידן ובין רבי יוסי, בתר עליוא דבשרא אזלינן. מר אזיל בתר איברא דבישרא, ומר אזיל בתר שמנא דבישרא.

מאי טעמא סלקא רגל בהדי רישא? משום דרישא נפיש ביה עצמות, קרבא רגל בהדיה.

דכולי עלמא מיהת ראש קרב ברישא, מנא לן? **דתניא**: מניין לראש ופדר שקודמין לכל האברים? תלמוד לומר: "וְאֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת פְּדָרוֹ וְעֶרְפוֹ"⁹.

(כ"ו א') ואידך פדר¹⁰ אחרינא למאי אתא? **לכדתניא**: כיצד היה עושה (הכהן המעלה את הראש), נותן את הפדר (המכסה את המעיין) אבית השחיטה ומעלהו. וזה הוא דרך כבוד של מעלה (לפי שבית השחיטה מלוכלך בדם הראש).

שיטות הראשונים

לא לכל עבודה מפיסין: מסקנת הגמרא, שכהן שזכה בתמיד (בשחיטתו), שנים עשר אחיו הכהנים נמשכין עמו. ופירש רש"י, כהנים שמוקפין לימינו, נמשכין אחריו כפי סדר משנתנו: שני לזריקה, שלישי לדישון מזבח הפנימי, רביעי למנורה, וכן כולן. וכן פסק הרמב"ם¹¹.

סדר הולכת האיברים למזבח: כתב המאירי שהלכה כתנא קמא במשנה, שהקובע בקדימות ההולכה הוא גודל האיבר וכמות הבשר. וכן פסק הרמב"ם¹².

נותן את הפדר אבית השחיטה ומעלהו: כתב הרמב"ם "בכמה מוליכין את האיברים לכבש? אם מן הצאן היא העולה - מוליכין אותה ששה¹³. הראשון בראש ובקרגל: הראש בימינו, וְחֹטְמוֹ כְּלָפִי זְרוּעוֹ, וְקַרְנָיו בֵּין אֲצָבָעוֹתָיו, וּבֵית שְׁחִיטָה לְמַעַלָּה, וְהַפֶּדֶר עָלֶיהָ, וְהַרְגֵּל שְׁלִימִין בְּשִׁמְאָלוֹ, וּבֵית עוֹרָה לְחוּץ"¹⁴.

⁹ ויקרא, פר' ויקרא א"ב: "וְנִתַּח אֹתוֹ לְנִתְחָיו וְאֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת פְּדָרוֹ וְעֶרְפוֹ הִכְהֵן אֹתָם עַל הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ."

¹⁰ קרא אחרינא כתיב (ויקרא א"ח): "(וְעֶרְכּוֹ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים) אֶת הַנִּתְחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפֶּדֶר". רש"י.

¹¹ מקורות: רש"י (כ"ה א', ד"ה לעבודה). רמב"ם (הל' תמידין ומוספין ד,ו).

¹² דכן סתם משנה ג"כ בריש פ"ג דתמיד. 'ליקוטי הלכות'. מקורות: רש"י (כ"ה א', ד"ה ויש בהבאות). רמב"ם (הל' תמידין ומוספין ד,ו).

¹³ ראה להלן, כ"ז א', למדנו לטלה שטעון שישה.

¹⁴ מקורות: רמב"ם (הל' מעשה הקרבנות ו,י-יא).